

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันเป็นยุคของข่าวสารข้อมูลที่ต้องอาศัยความรู้ สร้างความรู้ ใช้ความรู้ เพื่อนำพาเศรษฐกิจของประเทศชาติ ความรู้จึงมีบทบาทสำคัญจะเป็นตัวนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาผลผลิตและการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองของทุกประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) เป็นการนำความรู้มาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาและเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สังคมแบบดั้งเดิม ให้เป็นเศรษฐกิจที่พัฒนาทั้งความรู้ใหม่และเทคโนโลยีใหม่ ซึ่งจะเป็นตัวนำของการเพิ่มผลผลิต รวมทั้งมีผลต่อการจ้างงานในระยะยาว และยังสามารถนำไปสู่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อเศรษฐกิจฐานความรู้ เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นตัวกลางในการสร้างและกระจายความรู้ไปสู่การพัฒนา ซึ่งต้องอาศัยการศึกษาและการฝึกฝนในระดับสูง และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นปัจจัยพื้นฐาน (Preconditions) ของระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่สำคัญยิ่ง โดยจะต้องมีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสูงเปิดกว้าง มีเชิงลึก และเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงสามารถก้าวไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ได้ ทั้งนี้เนื่องจากการก้าวไปสู่การเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจนั้น จะต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าข้อมูล (Research & Development) เป็นหลัก (ไพฑูริย์ สนิลรัตน์ และคณะ, 2550, หน้า 47)

การศึกษาถือว่าเป็นพลังทางปัญญาสำหรับประชาชนในการพัฒนาตนเอง สังคม และชาติบ้านเมืองให้รุ่งเรือง ซึ่งโลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ที่แข่งขันกันด้วยปัญญา ใช้ความรู้เป็นฐานในการทำงาน และให้ความสำคัญกับการพัฒนางานด้านการศึกษาเพื่อส่งเสริมบุคลากรของประเทศให้มีความรู้ และสามารถปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 1) ในเมื่อเรายอมรับว่า ในการพัฒนานั้น ทุกคนใน

สังคมจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบด้วยแล้ว หลักการทั่วไปในการดำเนินงาน คือส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่ม รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะและเสริมประสานกับผู้อื่น ตลอดจนเป็นนายจ้างของตนเอง รวมทั้งการสร้างงานและบริหารกิจการของตนเอง การศึกษา คือทรัพย์สินส่วนรวมของปวงชน ซึ่งจะถูกละทิ้งให้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของการตลาดแต่ลำพังมิได้ ดังนั้นไม่ว่าจะมีการจัดรูปแบบหรือระดับของการกระจายอำนาจออกมาในลักษณะใด หรือระบบจะมีความหลากหลายเพียงใดก็ตาม ภารกิจที่รัฐมีต่อประชาชนพลเมืองก็จะต้องรวมการสรรค์สร้างประชาชาติในเรื่องของการศึกษาเข้าไว้ด้วย โดยให้ความมั่นใจว่าระบบที่นำมาใช้จะเป็นแกนหลักที่จะช่วยวางรากฐานแห่งอนาคตในระยะยาว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551, หน้า 99)

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษา ประกอบด้วยงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป โดยให้ความสำคัญกับงานวิชาการในลำดับต้น เช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ให้ความสำคัญกับงานวิชาการว่าเป็นงานที่สำคัญที่สุดของโรงเรียน และการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร (ชัชฎาภรณ์ อร่ามรุณ และคณะ 2556, หน้า 38) สอดคล้องกับปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 1) ที่กล่าวไว้ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจกงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น นอกจากนี้ยังมีผู้ที่สนับสนุนความคิดเกี่ยวกับงานวิชาการในทำนองเดียวกันนี้อีก เป็นต้นว่า รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553, หน้า 28) และจรุณี แก้วเอี่ยม (2557, หน้า 5) ที่นำเสนอแนวคิดด้านการบริหารงานวิชาการว่างานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด

ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพ

แม้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้พยายามดำเนินงานเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมพ.ศ. 2545 มาอย่างต่อเนื่องโดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนการพัฒนาครมีการจัดอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจทั้งด้านเนื้อหาวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และเทคนิคการสอนต่าง ๆ ให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยการจัดประชุมปฏิบัติการ และการอบรมในแต่ละปีซึ่งงบประมาณค่อนข้างมาก แต่โดยภาพรวมพบว่า คุณภาพผู้เรียนยังไม่ปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจ ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินและการทดสอบโดยองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ บ่งชี้ว่าคุณภาพผู้เรียนยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำและด้อยกว่านานาชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 2) ปัญหาคุณภาพผู้เรียนดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการบริหารงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ดังที่ภาณุรัตน์ นันตา และธนิษฐา รัศมีเจริญ (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร คือ ครูมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรไม่เท่าที่ควร ด้านการจัดการเรียนการสอน คือ กิจกรรมของนักเรียนมีมากเกินไป ทำให้นักเรียนมีเวลาเรียนน้อย การเรียนการสอนจึงไม่ได้ผลตามที่ต้องการ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ คือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้อย่างแท้จริงในเรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการนิเทศภายใน คือ ไม่มีการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียนให้เป็นระบบ ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา คือ ไม่มีการจัดทำคู่มือและระเบียบการวัดและประเมินผลการศึกษาที่ชัดเจน และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา คือ ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการประกันคุณภาพภายในที่ชัดเจน

นอกจากนี้ชาลีล่า ลาหมีด (2559 ,บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารตามหลัก
 ธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล สรุปว่า ปัญหาที่พบในการบริหารตามหลัก
 ธรรมาภิบาล ได้แก่ บุคคลบางส่วนไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับสถานศึกษา มีการ
 แบ่งฝ่ายแบ่งพวกในการทำงานและบุคลากรมีงานพิเศษนอกเหนือจากงานสอนมากเกินไป
 สำหรับงานที่มีปัญหามากที่สุดคืองานด้านวิชาการ ในการทำหลักสูตรและการพัฒนา
 หลักสูตรเนื่องจากมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการทำหลักสูตรน้อยเกินไปและครูให้
 ความร่วมมือการมีส่วนร่วมในการทำหลักสูตรน้อยด้วย ปัญหาทางวิชาการที่กล่าวมานี้
 อาจมีสาเหตุจากหลายประการที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการบริหารอันได้แก่ ผู้บริหาร ครู
 การใช้ทรัพยากร งบประมาณ ตลอดจนทั้งวิธีการบริหารของโรงเรียนหรือสถานศึกษา
 ซึ่งในยุคปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าการบริหารที่ขาดประสิทธิภาพและไม่ยึดหลักความถูกต้อง
 ตามระเบียบแบบแผนหรือการบริหารจัดการที่ดีก็จะเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นได้
 โดยเฉพาะปัญหาด้านการบริหารงานวิชาการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
 พ.ศ. 2545 มีเจตนารมณ์ให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา
 ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงาน บุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยัง
 สถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษา มีความคล่องตัว เป็นอิสระ สามารถบริหารจัดการศึกษา
 ในสถานศึกษาได้สะดวกรวดเร็วมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการ
 โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารจัดการ (School Based Management) ซึ่ง
 นักการศึกษาบางท่านเชื่อว่า การกำหนดให้สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคล
 จะเป็นเครื่องมือสำคัญให้สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานมีความเป็นอิสระสามารถบริหารจัดการ
 การศึกษาในสถานศึกษาของตนเองได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ
 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549, หน้า 1) ด้วยเหตุดังกล่าวนี้เองรัฐบาลจึงได้กำหนดใน
 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35
 ว่าให้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำให้ผู้บริหาร
 สถานศึกษาแต่ละแห่งมีอำนาจในการบริหารและจัดการศึกษาอย่างเต็มที่ เมื่อผู้บริหาร
 มีอำนาจการบริหารสถานศึกษาตามกฎหมายกำหนดไว้จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่
 ผู้บริหารในสถานศึกษาต้องนำหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงาน
 โรงเรียน ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม

หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ทั้งนี้ก็เพราะการบริหารสถานศึกษาต้องบริหารด้วยความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบการทำงานได้อย่างมีคุณภาพและอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม มีความโปร่งใสได้รับการยอมรับและเชื่อถือ ดังนั้นผู้บริหารในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นผู้ว่าการเปลี่ยนแปลง จะต้องยึดหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในการบริหารงานทุกด้าน เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิผลและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาให้บรรลุผลนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาวัฒนธรรมองค์การสู่วัฒนธรรมธรรมาภิบาล เนื่องจากวัฒนธรรมองค์การเป็นเครื่องหล่อหลอมพลังจิตใจของบุคคลให้เป็นหนึ่งเดียว เพื่อนำพาองค์การสู่ความสำเร็จ ในยุคโลกาภิวัตน์นั้น มีวัฒนธรรมองค์การที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) ต้องปรับเปลี่ยนองค์การสู่ยุคการแข่งขันแบบเสรี โดยมุ่งเน้นคุณภาพ (Quality) และมาตรฐานสากล (Standard) 2) ต้องปรับเปลี่ยนองค์การสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) 3) ต้องปรับเปลี่ยนองค์การสู่องค์การแบบธรรมาภิบาล (Good Governance Organization) และ 4) ต้องปรับเปลี่ยนองค์การสู่องค์การแห่งภูมิปัญญา โดยมีการบริหารวัฒนธรรมองค์การ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกสร้างวัฒนธรรมองค์การ ซึ่งผู้ก่อตั้งหรือผู้นำมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างวัฒนธรรมองค์การในระยะเริ่มแรก ขั้นตอนที่สอง พัฒนาวัฒนธรรมองค์การ เกิดขึ้นหลังจากนำวัฒนธรรมองค์การไปประยุกต์ใช้แล้ว และมีการปรับเปลี่ยนโดยสมาชิกขององค์การ ขั้นตอนที่สาม อารงรักษาวัฒนธรรมองค์การ เป็นการสืบสานวัฒนธรรมองค์การที่ดีไปยังบุคคลและทีมงานในรุ่นต่อไป เพื่อใช้เป็นปัจจัยเกื้อหนุนการบริหารองค์การสู่ความเป็นเลิศ (วัฒนา สายเชื้อ, 2560, หน้า 25)

จากเหตุผลในเรื่องของการปฏิรูปการศึกษาในด้านการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้โรงเรียนต้องมีธรรมาภิบาลในเรื่องของการใช้งบประมาณพบว่า กระทรวงศึกษาธิการเป็นกระทรวงที่ใช้งบประมาณมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งในแต่ละปี แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กไทยก็ยังไม่ได้คุณภาพ (เกษม วัฒนชัย, 2556, หน้า 15) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า เงินที่ลงทุนไปอย่างมากมากับการศึกษาที่ใช้ไม่คุ้มค่า วิธีการแก้ปัญหาทางหนึ่งก็คือ การนำเอาธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารการศึกษา ประกอบกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการบริหารโรงเรียนไว้ 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการกระจายอำนาจ คือ มาตรฐานที่ 1-4 ด้าน การบริหารแบบมี

ส่วนร่วม คือ มาตรฐานที่ 5-6 และด้านการบริหารจัดการที่ดี มาตรฐานที่ 7-9 (ธีระ รุญเจริญ, 2548, หน้า 10) โดยเฉพาะมาตรฐานที่ 8 ที่ระบุว่าสถานศึกษามีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่ยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องยึดหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดี นอกจากนี้การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเพราะเป็นงานที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลจะส่งผลให้การบริหารจัดการนั้นมีประสิทธิผลมากขึ้นตามไปด้วย การที่สถานศึกษาจะสามารถดำเนินการบริหารจัดการงานวิชาการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาจะต้องมีการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ

ด้วยปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยเรื่องกลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยจะทำให้ได้กลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานโรงเรียนและสามารถประยุกต์ใช้กับหน่วยงานการศึกษาอื่นที่เกี่ยวข้องได้

คำถามการวิจัย

ผู้วิจัยตั้งคำถามการวิจัย ดังนี้

1. กลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความเหมาะสมเป็นอย่างไร
2. กลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมหรือไม่
3. คู่มือการใช้กลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อสร้างคู่มือกลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ความสำคัญของการวิจัย

1. ความสำคัญในเชิงวิชาการ

- 1.1 ได้กลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียนซึ่งจะนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการงานวิชาการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- 1.2 ได้คู่มือกลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ความสำคัญในการนำไปประยุกต์ใช้

- 2.1 สถานศึกษาสามารถนำกลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียนที่ได้จากผลการศึกษาไปใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียน
- 2.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งหน่วยงานทางการศึกษาอื่นที่เกี่ยวข้องสามารถนำกลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียนที่พัฒนาไปเผยแพร่หรือจัดการอบรมแก่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียน ดังนี้

1.1.1 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการได้จากการศึกษาเอกสารการจัดการศึกษาตามภาระงานที่กำหนดในกฎกระทรวงศึกษาธิการ และแนวคิดนักวิชาการทางการศึกษา ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ 7 ด้าน ดังนี้

- 1) การพัฒนาหลักสูตร
- 2) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 3) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
- 4) การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
- 5) การนิเทศการศึกษา
- 6) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
- 7) การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา

1.1.2 ขอบข่ายการใช้หลักธรรมาภิบาล โดยยึดหลักตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมี 6 หลัก ดังนี้

- 1) หลักนิติธรรม
- 2) หลักคุณธรรม
- 3) หลักความโปร่งใส
- 4) หลักความมีส่วนร่วม
- 5) หลักความรับผิดชอบ
- 6) หลักความคุ้มค่า

1.1.3 องค์ประกอบของกลยุทธ์ ได้จากแนวคิดของนักวิชาการทางการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของกลยุทธ์ในการบริหารงาน ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ 6 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) วิสัยทัศน์
- 2) เป้าประสงค์
- 3) พันธกิจ
- 4) กลยุทธ์
- 5) โครงการ/กิจกรรม
- 6) ตัวชี้วัด

2. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยอธิบายตามระยะการดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.1 ระยะที่ 1 การพัฒนากลยุทธ์กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2.2 ระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2.1 ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครูในโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด ปีการศึกษา 2560 จำนวน 29,923 คน (ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อบริหารสถานศึกษา, กลุ่มสารสนเทศ สำนักแผนงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, 2560,ออนไลน์)

2.2.2 กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด ปีการศึกษา 2560 ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนและกำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 420 คน

2.3 ระยะที่ 3 การสร้างคู่มือการใช้กลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินความเหมาะสมของคู่มือ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียน
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ศึกษาแยกเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1. ขอบข่ายการบริหารจัดการงานวิชาการ โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 เอกสารเกี่ยวกับหลักการบริหารและการจัดการศึกษาตามภาระงาน
ที่กำหนดในกฎกระทรวงเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและ
การจัดการศึกษา พ.ศ. 2550

1.2 เอกสารที่เกี่ยวกับแนวคิดของนักวิชาการทางการศึกษาเรื่องขอบข่าย
การบริหารงานด้านวิชาการ ได้แก่ สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549), กัลยา ไม้เกาะ (2546),
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545), ทองใส เทียบดอกไม้ (2545),
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) และปรีญาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542)
ได้ขอบข่ายงานวิชาการ 7 งาน ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดการ
เรียนรู้ในสถานศึกษา 3) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
4) การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 5) การนิเทศการศึกษา
6) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ และ 7) การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี
ทางการศึกษา

2. องค์ประกอบของกลยุทธ์ในการบริหารงานจากนักวิชาการทางการศึกษา
ได้แก่ พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ (2560), ธนชัย ยมจินดา (2555), ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา
(2555), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554), สุชาติ บางวิเศษ (2553),
พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2552), สาโรจน์ โอพิทักษ์ชิวัน (2550), บุญเกียรติ โชควัฒนา
(2549), พวงรัตน์ เกสรแพทย์ (2543) และ Gill Roger (2006) ซึ่งได้องค์ประกอบของ
กลยุทธ์ในการบริหารงาน ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ (Vision) 2) พันธกิจ (Mission) 3) เป้าประสงค์
(Objective) 4) กลยุทธ์ (Strategy) 5) โครงการ/กิจกรรม (Project) และ 6) ตัวชี้วัด
(Key Performance Indicator)

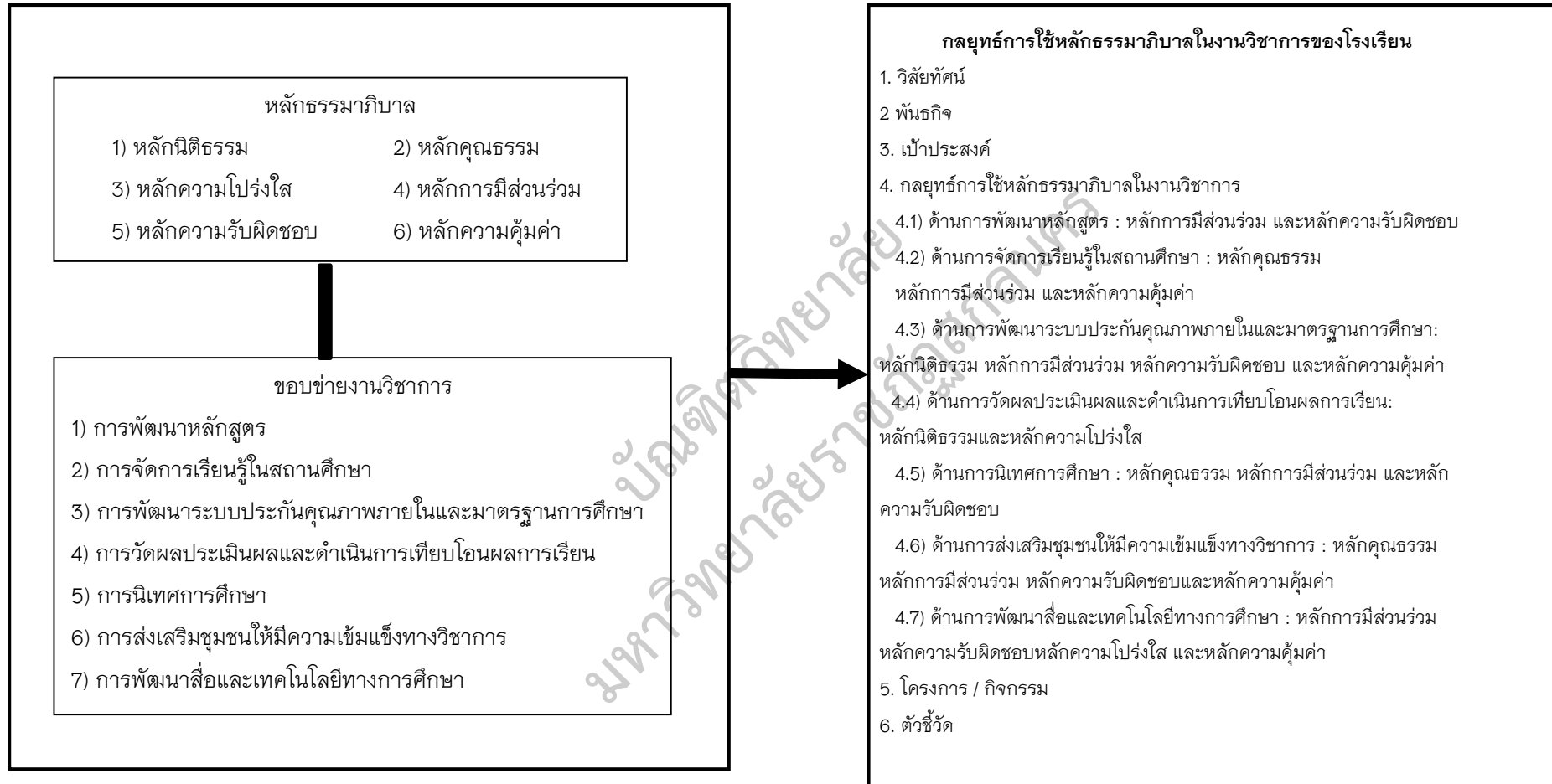
3. บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ในการบริหารงานวิชาการ
ตามหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา
สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2550 กระทรวงศึกษาธิการ

4. ขอบข่ายการใช้หลักธรรมาภิบาล ตามหลักระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งมี 6 หลัก ได้แก่

- 1) หลักนิติธรรม
- 2) หลักคุณธรรม
- 3) หลักความโปร่งใส
- 4) หลักการมีส่วนร่วม
- 5) หลักความรับผิดชอบ และ
- 6) หลักความคุ้มค่า

ผู้วิจัยนำเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อหา 1) ขอบข่ายงานวิชาการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล 2) ขอบข่ายการใช้หลักธรรมาภิบาล 3) องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ใช้ในการบริหารงานวิชาการ และ 4) หลักธรรมาภิบาลที่ใช้ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ซึ่งนำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ได้ดังภาพประกอบ 1

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ภาพประกอบ 1 ร่างกรอบแนวความคิด กลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัยระยะที่ 1 ชั้นตอนที่ 1
แล้วนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 คน ได้แก่

1. ดร.สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ อดีตที่ปรึกษาเลขาธิการสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ
กระทรวงศึกษาธิการ)
2. ดร.แสงรุณี มีพร อดีตศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ
ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อำนาจเจริญ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรินทร์ คณบดีสาขาศิลปศาสตร์
ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์และประชากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
4. ดร.นริศ เชื้ออ่ำ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสี้ออำนาจ (ชุมชน
เป็อยหัวตง) อำเภอสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ วิทยฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญ
การพิเศษ โรงเรียนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดอำนาจเจริญ
5. ดร.สายสมร ศักดิ์คำดวง ผู้อำนวยการโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม
อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น วิทยฐานะ ผู้อำนวยการสถานศึกษาเชี่ยวชาญ
6. นายยิ่งยง นันทวนิชชากร ผู้อำนวยการโรงเรียนปรางค์กู๋ อำเภอบรียงค์กู๋
จังหวัดศรีสะเกษ วิทยฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวิถีพุทธ
พระราชทาน
7. นางบุญเพ็ง แก้วดี อดีตครูวิชาการโรงเรียนปลาดาวหนองน้ำเที่ยง
อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ วิทยฐานะ ครูเชี่ยวชาญ
ได้ให้ความคิดเห็นว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียน
ทั้ง 7 ด้าน ควรใช้หลักธรรมาภิบาลดังนี้
 1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร ใช้หลักธรรมาภิบาลที่ประกอบด้วย หลักการมี
ส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า
 2. ด้านจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ใช้หลักธรรมาภิบาลที่
ประกอบด้วย หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า
 3. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาใช้
หลักธรรมาภิบาลที่ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ
หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่า

5. ด้านการนิเทศการศึกษา ใช้หลักธรรมาภิบาลที่ประกอบด้วย หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

6. ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ใช้หลักธรรมาภิบาลที่ประกอบด้วย หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

7. ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ใช้หลักธรรมาภิบาลที่ประกอบด้วย หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่า

นอกจากนี้ในการวิจัยระยะที่ 1 ชั้นตอนที่ 2 การประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Experts Group Meeting) จำนวน 8 คน ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

1. ดร.พิชาน พันทอง ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ เชี่ยวชาญพิเศษ ระดับ 10

2. ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ศาสตราจารย์ ระดับ 11

3. ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ศาสตราจารย์ ระดับ 10

4. รองศาสตราจารย์ ดร.วาสนา ทวีกุลทรัพย์ อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช รองศาสตราจารย์ ระดับ 9

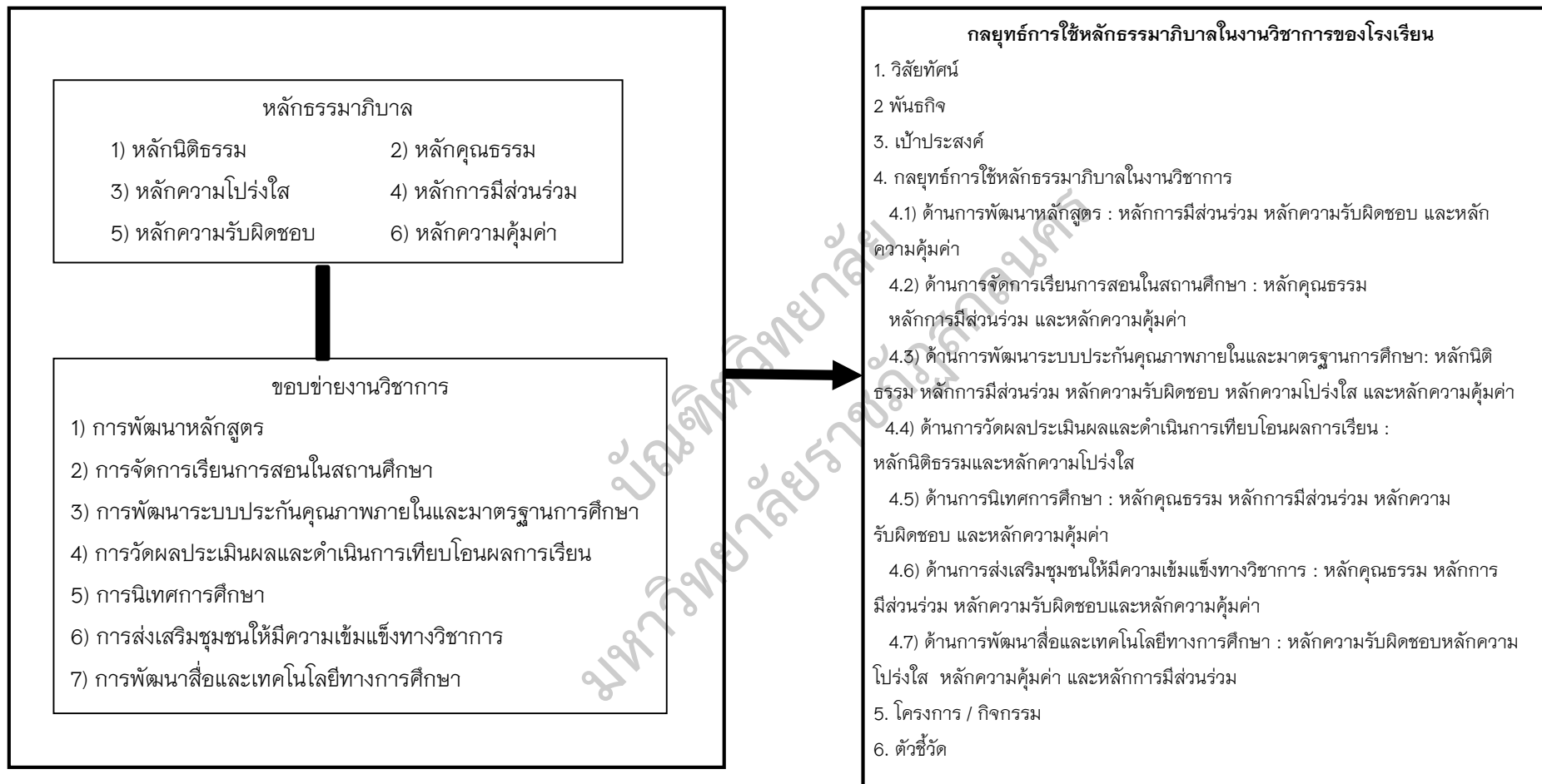
5. ดร.สัมพันธ์ คำผุย ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษาเขต 26 ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

6. ดร.ฉันทนา พลพวก ครูผู้สอน โรงเรียนนารีนุกูล จ. อุบลราชธานี ครูเชี่ยวชาญ

7. ดร.จันทราณี สงวนนาม นักวิชาการทางการศึกษา (อิสระ)

8. นางพรทิพย์ สามารถ ผู้อำนวยการโรงเรียนกุดคลองวิทยา จ.กาฬสินธุ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเชี่ยวชาญ

ได้ให้ความเห็นการใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียนทั้ง 7 ด้าน ต่างกับความคิดเห็นของการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ในระยะที่ 1 ชั้นตอนที่ 1 ใน 3 ด้าน คือด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาและด้านการนิเทศการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำมาเขียนเป็นกรอบแนวความคิดของการวิจัยได้ ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวความคิดกลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นิตยสารศัพท์เฉพาะ

1. **กลยุทธ์** หมายถึง วิธีการ การดำเนินงาน และแนวทางปฏิบัติที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้มี 6 องค์ประกอบ คือ

1.1 วิสัยทัศน์ หมายถึง สิ่งมุ่งหวังจะให้เกิดขึ้นหรือให้เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นการกำหนดทิศทางของภารกิจให้เป็นไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

1.2 พันธกิจ หมายถึง การกำหนดกรอบหรือขอบเขตการดำเนินงานให้ครอบคลุมหน้าที่ของการบริหารงานในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545

1.3 เป้าประสงค์ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้บรรลุผลสำเร็จจากการปฏิบัติตามภารกิจ ในทุกหน้าที่ของการบริหาร การจัดการ การสั่งการ การบริหารบุคคล การกำกับควบคุม การวางแผน และการติดตามประเมินผลงานของสถานศึกษา

1.4 วิธีปฏิบัติกลยุทธ์ หมายถึง วิธีการหรือแผนงานการดำเนินงานสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยผ่านการวิเคราะห์จากบริบทของสถานศึกษา ผ่านการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบและคัดเลือกอย่างเหมาะสม

1.5 โครงการหรือกิจกรรม หมายถึง กลุ่มของกิจกรรมแผนงานที่มีรายละเอียดในการปฏิบัติงานชัดเจน โดยมีวิธีการดำเนินงานอย่างมีระบบระเบียบ มีงบประมาณและระยะเวลาดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

1.6 ตัวชี้วัด หมายถึง การกำหนดตัวบ่งบอกหรือหน่วยวัดที่สะท้อนความสำเร็จของการปฏิบัติงานซึ่งกำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์

2. **งานวิชาการ** หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาตามขอบเขตงานวิชาการที่กำหนดในกฎกระทรวงและจากการศึกษา ขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษาตามแนวคิดของนักวิชาการที่ได้จากการสังเคราะห์ จำแนกเป็นงานหลัก 7 ด้าน ดังนี้

2.1 การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเองโดยให้มีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรที่ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมและเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่นซึ่งจะมุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และจัดให้มีวิชาต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

2.2 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำแผน การใช้สื่อ การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามแนวปฏิรูป การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาคุณธรรมนำความรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง จัดการเรียนการสอนจากแหล่งเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาขีด ความสามารถของนักเรียนให้เต็มศักยภาพ

2.3 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของชุมชน โดยจัดระบบบริหารและสารสนเทศ พัฒนามาตรฐานการศึกษา จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ การศึกษา ประเมินคุณภาพการศึกษา รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และผลจากระบบ การประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

2.4 การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง การกำหนดระเบียบ การวัดผล ประเมินผล การเทียบโอนประสบการณ์ผลการเรียนและ อนุมัติผลการเรียนของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบาย ระดับประเทศ โดยให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น มีการพัฒนาเครื่องมือใน การวัดผลประเมินผลและจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผล การเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบ และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียน การสอน

2.5 การนิเทศการศึกษา หมายถึง การสร้างความตระหนักให้กับครูหรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจกระบวนการนิเทศภายในว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันที่ใช้เหตุผล การนิเทศเป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละบุคคลให้มีคุณภาพ การนิเทศเป็น กระบวนการส่วนหนึ่งของการบริหารเพื่อให้ทุกคนเกิดความเชื่อมั่นว่าได้ปฏิบัติถูกต้อง ก้าวหน้าเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและตัวครูเอง โดยการจัดระบบการนิเทศให้มี คุณภาพ ทั่วถึง และต่อเนื่องอย่างเป็นระบบเชื่อมโยงกับระบบการนิเทศการศึกษาของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.6 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ หมายถึง การจัดการศึกษา การอบรมให้กับชุมชนที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ ด้วยวิธีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร รู้จักเลือกใช้ภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ โดยสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

2.7 การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การจัดการเรียนรู้ให้ครูอาจารย์ในด้านการใช้และการพัฒนาเทคโนโลยีที่มีความหลากหลายเหมาะสมและเพียงพอที่จะให้ครูอาจารย์ได้เลือกใช้และพัฒนาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจะต้องเรียนรู้การใช้สื่อเทคโนโลยีตั้งแต่การจัดทำ การจัดหาจากท้องถิ่นไปจนถึงสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นสากล

3. หลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งจะทำให้การดำเนินการบริหารงานไปสู่เป้าหมายความสำเร็จอย่างแท้จริง ประกอบด้วย 6 หลัก ดังนี้

3.1 หลักนิติธรรม หมายถึง การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับต่าง ๆ เหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

3.2 หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้บุคลากรในสถานศึกษายึดถือหลักในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างของสังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้เกิดความซื่อสัตย์ จริงใจ ชยันตอดทน มีระเบียบและประกอบอาชีพอย่างสุจริต

3.3 หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของบุคลากรในสถานศึกษาโดยปรับปรุงระบบการทำงานของสถานศึกษาให้มีความโปร่งใส มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้บุคลากรในสถานศึกษาสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้อย่างชัดเจน

3.4 หลักความมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญ และมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานในสถานศึกษา

3.5 หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง ความใส่ใจปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

3.6 หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม และมีผลสัมฤทธิ์ตรงตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้

4. กลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียน

หมายถึง วิธีการและแนวทางปฏิบัติที่นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาซึ่งจะทำให้งานวิชาการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และสถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถยกระดับคุณภาพนักเรียน และได้รับการยอมรับจาก ชุมชน ท้องถิ่น มี 7 กลยุทธ์ ดังนี้

4.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ประกอบด้วย หลักการมีส่วนร่วม และหลักความรับผิดชอบ ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเองโดยให้มีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรที่ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมและเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่นซึ่งจะมุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และจัดให้มีวิชาต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

4.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา หมายถึง การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ประกอบด้วย หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ในการจัดทำแผน การใช้สื่อ การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาคุณธรรมนำความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดการเรียนการสอนจากแหล่งเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาขีดความสามารถของนักเรียนให้เต็มศักยภาพ

4.3 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ประกอบด้วย หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ

ความต้องการของชุมชน โดยจัดระบบบริหารและสารสนเทศ พัฒนามาตรฐานการศึกษา จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ประเมินคุณภาพการศึกษา รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

4.4 ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

หมายถึง การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ประกอบด้วย หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส ในการกำหนดระเบียบ การวัดผล ประเมินผล การเทียบโอนประสบการณ์ผลการเรียนและ อนุมัติผลการเรียนของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบาย ระดับประเทศ โดยให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลประเมินผลและจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบ และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียน การสอน

4.5 ด้านการนิเทศการศึกษา หมายถึง การใช้หลักธรรมาภิบาลที่

ประกอบด้วย หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม และหลักความรับผิดชอบ ในการสร้างความตระหนักให้กับครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจกระบวนการนิเทศภายในว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันที่ใช้เหตุผลการนิเทศเป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละบุคคล ให้มีคุณภาพ การนิเทศเป็นกระบวนการส่วนหนึ่งของการบริหารเพื่อให้ทุกคนเกิดความเชื่อมั่นว่าได้ปฏิบัติถูกต้อง ก้าวหน้าเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและตัวครูเอง โดยการจัดระบบการนิเทศให้มีคุณภาพ ทัวถึง และต่อเนื่องอย่างเป็นระบบเชื่อมโยงกับระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

4.6 ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ หมายถึง

การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ประกอบด้วย หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความ รับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ในการจัดการศึกษา การอบรมให้กับชุมชนที่สอดคล้อง กับสภาพปัญหาและความต้องการ ด้วยวิธีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร รู้จักเลือกใช้ภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ โดยสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

4.7 ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง

การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ประกอบด้วย หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส ในการจัดการเรียนรู้ให้ครูอาจารย์ในด้านการใช้และการพัฒนา เทคโนโลยีที่มีความหลากหลายเหมาะสมและเพียงพอที่จะให้ครูอาจารย์ได้เลือกใช้และพัฒนาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจะต้องเรียนรู้การใช้สื่อเทคโนโลยีตั้งแต่การจัดทำ การจัดหาจากท้องถิ่นไปจนถึงสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นสากล

5. โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2560

6. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หมายถึง ภาคที่เป็นที่ตั้งของจังหวัดตาม

ประกาศของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย มี 20 จังหวัด ได้แก่ 1) จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) จังหวัดขอนแก่น 3) จังหวัดชัยภูมิ 4) จังหวัดนครพนม 5) จังหวัดนครราชสีมา 6) จังหวัดบึงกาฬ 7) จังหวัดบุรีรัมย์ 8) จังหวัดมหาสารคาม 9) จังหวัดมุกดาหาร 10) จังหวัดยโสธร 11) จังหวัดร้อยเอ็ด 12) จังหวัดเลย 13) จังหวัดสกลนคร 14) จังหวัดสุรินทร์ 15) จังหวัดศรีสะเกษ 16) จังหวัดหนองคาย 17) จังหวัดหนองบัวลำภู 18) จังหวัดอุดรธานี 19) จังหวัดอุบลราชธานี 20) จังหวัดอำนาจเจริญ